

Tveir føroyingar fingur gonoré í 1992

Tveir føroyingar fingur í 1992 staðfest kynssjúkuna gonoré. Talan var um ein mann og eina kvinnu - annað var smitta í Føroyum og hitt niðri í Danmark.

Hetta er annars tað minsta, ið er staðfest av gonoré í Føroyum tey síðstu tíggu árin. Afturi í 1983 fingur 50 føroyingar gonoré, í 1984 vóru teir 47 í tali, meðan teir í 1985 vóru heilir 74 í tali. Síðani er gingið niðureftir við hagtølunum, og eftir at tað í 1989 og 1990 vóru fyra og í 1991 átta, var talið í 1992 komið niður á tveir føroyingar.

Ein stór orsök til, at færri gonoré-tilburðir verða staðfestir í Føroyum, er óivað størri ansni við samlegu, við tað at AIDS-vandin fær fleiri at brúka hit, enn vanligt hevur verið fyri nøkrum árum síðani.

Eingin tilburður av syfilis varð í 1992 staðfestur í Føroyum. Tey síðstu tíggu árin hava tilburðir av syfilis ikki verið so nógvir - tveir í 1992, ein í 1988 og tveir í 1983.

Heldur ikki varð nakar tilburður av kynssjúkunum lymfogranula og ulcus molle staðfestur í Føroyum í 1992.

hj.

Hagtølini vísa tvey dráp tey síðstu 10 árin

Meðan vit at kalla dag- og dagliga hoyra um drápmisastøðir í londunum uttan um okkum, siga hagtølin tiberur, at hetta ikki er vanligt í Føroyum.

Í fjór var einki dráp, sambært nýggjastu frágreiðingini frá landslækninum, - og síðstu tíggu árin hava bert verið tvey dráp. Annað var í 1984, tá ein grønlandsk kvinna varð drápin í Kollafirði, og hitt var í 1988, tá ein ung kvinna varð drápin á Tvøroyri.

hj.

Føroyingar mugu fara væl um hjartað, tí sjúkur í hjartanum eru nógv mest vanligu deyðs-orsøkirnar í Føroyum, vísir síðsta frágreiðingin frá landslækninum. (Tíðindarliga vald mynd)

Triðihvør føroyingur doyrv av hjartasjúku

Av teimum tilsamans 347 føroyingunum, ið doyðu annaðhvørt í Føroyum ella Danmark í 1990, høvdu tilsamans 315 onkra hjartasjúku sum deyðsorsøk

Sambært teimum upplýsingum, føroysku sóknarprestarnir hava latið landslækninum til ársfrágreiðingina fyri 1992, doyðu tilsamans 380 føroyingar - av teimum vóru 167 kvinnur og 213 menn. Hesi tøl vísa ein deyligleika fyri Føroyar upp á samanlagt 8,1% móti 7,9% árið fyri.

Av hesum 380 føroyingunum eru fyra deyðir undir slíkum umstøðum, at líkið ikki er funnið.

Í fjór doyðu fimm børn, ið ikki høvdu nátt eitt ára aldur, og vóru tað tveir dreingir og tríggjar gentur. Tvey teirra doyðu innan fyri eitt

samdøgur eftir at tey vóru fœdd, eitt barn var ein mánað gamalt, eitt tríggjar og eitt sjei mánaðir gamalt.

Tað tekur eitt sindur av tíð at koma við einari fullfíggaðari uppgærd yvir deyðsorsøkirnar hjá føroyingum, tí til tess skulu deyðsattestimar vera tøk, so tí eru tey nýggjast tølini av hesum slagi frá 1990.

Triðihvør doyrv av hjartasjúku

Men tey vísa nøknlunda tað sama sum tølini frá árunum frammanundan, og neyvan kann heldur roknastr við, at stórvægis broytingar

eru at síggja fyri 1992 í mun til øll tey undanfarnu árin.

Sambært tølunum fyri 1990, ið hava stóði í deyðsattestunum, doyggja flestu føroyingar av onkrari hjartasjúku. Av teimum 347, ið doyðu í 1990, doyðu 115 av hjartasjúku - tað svarar til, at hjartasjúkur gera enda á triðjahlvørjum føroyingi.

Við øðrum orðum gera føroyingar klókt í at fara væl um hjartað.

Næststørsta deyðsorsøkin millum føroyingar er sjúka í heilanum, so sum blóðuppur í heilanum ella heilabløðing.

hj.

Fleiri lívssør enn nakrantíð

Hesi seinnu árin er tað vorðið meira og meira vanligt, at bæði kvinnur og menn vilja taka burtur ávikavist møguleikan at verða við barn ella at gera við barn. Hetta er tað, ið á føroyskum máli kallast at gerast lívssørur.

Síðstu tíggu árin hava tilsamans 322 føroyingar - 37 menn og 285 kvinnur - ynskt at fáa »skrúvað fyrri«, so tey ikki hava møguleika at fáa børn.

Talið hevur gjøgnum 80-árin og nú eisini í 90-árunum verið á veg upp eftir, og í fjór náddi

tað higartil toppin, tá ikki færri enn 75 føroyingar gjørdust lívssørir. Av hesum vóru fimm menn og heilar 70 kvinnur. Somu tøl vóru í 1991 ávikavist fimm mans og 39 kvinnur og í 1990 fimm mans og 46 kvinnur.

Um ein ynskir at gerast lívssørur, skal serligt loyvi fáast til tess. Ein slík umsókn viðgjørð í einari sokallaðari sterilisationsnevnd. Hendan hevði í fjór tilsamans fjórðan fundir, har tey 75 lívssørur í fjór fingur játtaðar sínar umsóknir.

hj.

Landslæknin verið á fleiri skeiðum og fundum uttanlands í 1992

Innan øll umráði er tað av týðningi at fylgja við menningini uttanlands, og at fáa íblástur og lærdom frá øðrum. Hetta hevur Høgni Debes Joensen, landslæknin, eisini ásaðnað, og tilsamans var hann í fjór seks ferðir av landinum á skeiðum, fundum og øðrum, ið hevur við embætti hansara at gera.

Í februar mánaði var hann á miniembætislæknafundi í danska heilsustýrinum um frybyrging og aftur í apríl á fundi har um viðgerð av kærnum og øðrum. Tvær ferðir var hann í november mánaði á miniembætisfundi - fyrstu ferð var tað fundur fyri embætislæknar, ið hava við umsiting at gera, og ta seinnu ferðina var tað fundur um umhvørvis-

medisinskar spurningar. Í døgnum 22. til 24. apríl í fjór var landslæknin á norðurlandskum medisinaldirektørfundi í Helsingfors, og 22. og 23. oktober var hann á blaðstjórnarfundi í NOMEKO (Nordisk Medicinalstatistisk Komité, blóm), ið hesaferð var í Stockholm.

hj.

Høgni Debes Joensen, landslæknin

Seks fólk í Føroyum valdu í 1992 at taka lívið av sær

Tey síðstu tíggu árin hava tilsamans 48 fólk í Føroyum tikið lívið av sær sjálvum. Millum teirra eisini ein franskur sjómaður

Árið 1992 gjørdist tað árið, tá talið á teimum, ið valdu at taka sít eigna lív - doyðu

fyrir egnari hond - aftur var á veg upp eftir.

Tilsamans seks fólk í Føroyum valdu henda útveg, og er tað tað mesta síðani 1988, tá eisini seks føroyingar tóku lívið av sær sjálvum. Í 1991 vóru teir fyra og í 1990 fimm í tali, meðan bert ein føroyingur tók lívið av sær sjálvum í 1989. Tað mesta tey síðstu

tíggu árin var annars í 1985, tá sjei fólk doyðu fyri egnari hond.

Í árunum frá 1983 til 1992 hava tilsamans 48 fólk í Føroyum valt sjálmorð sum ein seinasta útveg. Av hesum er ein franskur sjómaður.

Teir seks tilburðirnir í 1992 vóru hesir:

Ein 52 ára gamal maður

doyði av nitrazepam- og rúsdrekkacitrin. Evið nitrazepam er nervaheilivágur, eitt slag av stesolid, ið vanligi ikki er vandamikið í sjálvum sær, men kann vera tað saman við rúsdrekka.

Ein 42 ára gamal maður doyði av truxaleitrin. Truxal er heilivágur, ið mest verður nýttur av manio-depressivum fólk. Og tað

er eisini evnið saroten, ið ein 59 ára gomul kvinna doyði av.

Ein 51 ára gaml maður doyði av løstunum, tá hann datt oman í brattlendi, meðan ein 17 ára gaml maður skjeyst seg við einari seyðabyrsu og ein 52 ára gaml maður skjeyst seg við einari høgblýrsu.

hj.